

Юзефович В.Р.,

*студентка 4 курсу, 6 групи факультету
адвокатури Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СПЕЦІАЛІСТІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сільське господарство в Україні на даний момент виступає однією з основних складових фундаменту національної економіки. Таке положення пов'язано з особливостями територіального розміщення держави та історичного підґрунтя. Однак незважаючи на таке ключове значення цієї сфери для ВВП України, все ж аграрні правовідносини потребують більшої нормативної сталості та досконалішої законодавчої та правозастосовної практики. Особливо проблематичними видаються відносини спеціалістів-аграрників з сільськогосподарськими підприємствами, адже правовий статус перших досі не було врегульовано належним чином, хоча професійне кадрове забезпечення на сьогодні виступає головною умовою ефективності сільськогосподарського виробництва.

У юридичній літературі на даний момент немає єдиного підходу до визначення категорії «спеціаліст сільського господарства», адже чинне законодавство не містить прямого визначення цього терміну, а його положення з цього приводу є досить колізійними. Так, на думку О. М. Браніцького, спеціалісти сільського господарства – це особи, які здобули вищу або середню спеціальну освіту, а також особи, які здобули освіту за однією із загальних професій та працюють у сільськогосподарських підприємствах незалежно від виду організаційно-правової форми та форми власності, в результаті чого наділені спеціальною правосуб'єктністю [1]. Однак велика кількість науковців вважають вжиття терміну «спеціаліст» некоректним, замінюючи його терміном «фахівець». У цілому слід підтримати точку зору, за якої терміни «фахівець» та «професіонал» видаються більш обґрунтованими. Адже у законодавстві дефініція «спеціаліст» вживалася у сенсі освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікацій-

ного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання завдань та обов'язків певного рівня професійної діяльності, що передбачені для перинних посад у певному виді економічної діяльності [4]. Чинний Закон України «Про вищу освіту» освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст» скасував [5].

Згідно з Класифікатором професій ДК 003:2010 розрізняються професіонали та фахівці. До професіоналів відносяться особи, які обіймають посади, що вимагають від працівника (з урахуванням кола та складності певних професійних завдань та обов'язків) кваліфікації за: 1) дипломом про повну вищу освіту, що відповідає рівню спеціаліста, магістра; 2) дипломом про присудження наукового ступеня (кандидата наук, доктора наук); 3) атестатом про затвердження вченого звання (старшого наукового співробітника, доцента, професора). Фахівці – це особи, чий професійні завдання полягають у виконанні спеціальних робіт, пов'язаних із застосуванням положень та використанням методів відповідних наук. До розділу «фахівці» належать професії, яким відповідає кваліфікація за дипломом чи іншим відповідним документами: бакалавра; спеціаліста, який проходить післядипломну підготовку (стажування, інтернатуру, клінічну ординатуру тощо); спеціаліста (на роботах з керування складними технічними комплексами чи їх обслуговування). Професії агронома, ветеринара, інженера віднесені до професіоналів [2].

Також варто зазначити, що у наукових колах досі триває дискусія щодо критеріїв віднесення осіб до «фахівців» у сільському господарстві. Так, М. В. Сторожев та Л. М. Молчадська пропонують два підходи до розуміння даної проблеми – широкий та вузький. Відповідно до вузького підходу фахівцем у сільському господарстві може бути лише особа, що отримала спеціальну галузеву освіту та спеціалізується на певному виді сільськогосподарського виробництва. Широкий підхід передбачає можливість віднесення до сільськогосподарських фахівців осіб всіх професій, що будь-яким чином задіяні у сільськогосподарському виробництві (економісти, юристи, інші). Широкий підхід також підтримує О. М. Браніцький [6, с. 6, 7]. На мою думку, використання вузького підходу до визначення фахівців буде більш доречним.

У цілому, трудові права і обов'язки складають основу спеціального правового статусу всіх найманих працівників, регулюються нормами трудового права. Фактично в КЗПП України знайшли конкретизацію конституційні права та обов'язки найманих працівників, якими є сільськогосподарські працівники (за винятком членів виробничих сільськогосподарських кооперативів, інших кооперативних підприємств). Однак, особливості сільськогосподарського виробництва дають підставу говорити про специфіку умов праці найманих працівників у сільському господарстві. Такі особливості викликані тим, що сільськогосподарська праця пов'язана з обробкою землі, на результати праці суттєво впливають природні фактори, розбіжність робочого періоду з періодом виробництва [3, с.379].

За таких обставин необхідне спеціальне регулювання трудового статусу фахівців, що буде виступати додатковою гарантією їх правової захищеності. Наприклад, Браніцький О. М. вважає, що при виникненні аграрно-трудова правовідносин обов'язково повинна визначитися трудова функція спеціаліста сільського господарства. Особливості визначення останньої проявляються при вступі спеціаліста до аграрного підприємства кооперативного типу. Також він пропонує закріпити положення, що трудова функція повинна бути зафіксована у письмовому документі органу правління кооперативу, який містить рішення про прийняття в члени кооперативу. Після схвалення рішення правління про прийняття спеціаліста сільського господарства у члени виробничого кооперативу загальними зборами – у протоколі загальних зборів [1]. Отже, зважаючи на вищезазначене, видається необхідним закріплення поняття «фахівець сільського господарства» у законодавчих актах з подальшою конкретизацією їх спеціальних прав та обов'язків, що забезпечить таких осіб додатковою правовою охороною. Результатом цього буде зменшення колізійності законодавства та підвищення результативності праці.

Список використаних джерел:

1. Браніцький О. М. Правове становище спеціалістів сільського господарства: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурс-

не право. Нац. юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2006. 202 с.

2. Класифікатор професій ДК 003:2010: Національний класифікатор України, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010р. №327 зі змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16.08.2012 р. № 923, наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18.11.2014 р. № 1361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> (дата звернення: 14.11.2020).

3. Пироговська В. О. Правове регулювання соціально-партнерських відносин працівників сільського господарства. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2015. Вип. 2. С. 377–383.

4. Про вищу освіту: Закон України в ред. від 17.01.2002 р. № 2983-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 20. Ст. 134.

5. Про вищу освіту: Закон України в ред. від 01.07.2014 р. № 1556–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.

6. Сторожев Н. В., Молчадская Л. Н. Права и обязанности специалистов сельскохозяйственных предприятий по управлению производством. Мн.: Наука и техника, 1982. 160с.

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук
Савельєва О. М.*